

educació

Una escola-guarderia al Palau Episcopal

La iniciativa del bisbe Jubany va donar pas a una experiència autogestionària frustrada

L'any 2007, en el llibre *Sant Cristòfol a Girona. Una capella, un portal i un carrer*, vaig parlar de la casa Falló i dels diferents estadants que havien viscut en aquest immoble a través dels segles. La Guarderia Santa Maria de Natzaret va ser la institució que ocupà aquest annex del Palau Episcopal durant un període de dotze anys (1965-1977). Aquesta és la història d'aquella escola-guarderia situada al costat de la Catedral, anomenada *Obra Social Nuestra Señora de Nazaret*, que ja forma part de la història de Girona.

ANNA SÁNCHEZ > TEXT

El doctor Narcís Jubany va ser nomenat bisbe de Girona el 1964. En aquells anys ja havien arribat a Girona, sobretot del sud del país, molts immigrants buscant feina. Moltes mares de família havien d'aportar el seu treball per cobrir el pressupost familiar. El doctor Jubany, que visitava sovint els diferents barris per escoltar les demandes d'aquestes persones, va veure la urgent necessitat de muntar una guarderia on les mares poguessin deixar tranquil·lament els seus fills, ben atesos i ben guardats, i va cedir una dependència, l'anomenada casa Falló, adjunta al Palau Episcopal, on ell vivia amb els seus pares. El dia 24 de novembre de 1964, l'alcalde Pere Ordis Llach va signar l'«*Expediente para la reforma y ampliación de la casa Falló destinada a guardería infantil, anexa al Palacio Episcopal, solicitado por el Excmo. Sr. Obispo de Gerona*». L'arquitecte Josep Ros Casadevall va ser l'encarregat de dibuixar els plànols i fer la memòria del projecte de reforma i ampliació.

Primera notícia i inauguració

Durant uns mesos, el bisbe va impulsar aquesta tasca amb tenacitat, generositat i sobretot amb molta discreció, ja que la primera notícia referent al tema no apareix fins al març de 1965, en una llarga entrevista que li va fer la revista *Vida Nueva*, on explica que ha regalat «la casa adjunta al palacio (...); ahí se instalará una guardería infantil, una escuela nocturna y una especie de refugio

El doctor Jubany va veure la urgent necessitat de muntar una guarderia on les mares immigrants poguessin deixar tranquil·lament els seus fills

FONS GRANADA OSORIO

>> **Alumnes amb disfresses de Carnestoltes.**

para las chicas que vienen a trabajar o a servir y se quedan sin trabajo».

Efectivament, els nens que van anar entrant progressivament al centre venien del sector del voltant del Palau Episcopal, Torre Gironella, les Pedreres, Torre Alfons XII, el Calvari, el Polvorí, Hisenda Vella, plaça Sant Josep i una part de Montjuïc. El doctor Jubany volia que can Falló fos l'enllaç entre Girona i aquests suburbis. La mitjana de matrícula dels anys 1969-1974 era de 110 infants.

FONS CLAPÉS/ESPADALER.

>> Menjador de l'escola-guarderia.

Funcionament de l'escola-guarderia

Des del dia de la inauguració, la direcció del centre va anar a càrrec de dues religioses seculares Filles del Cor de Maria, congregació nascuda en temps de la Revolució Francesa. Les dues monges, que vestien de seglars, eren M. Assumpció Clapés i Carme Espadaler. L'administració de la guarderia durant els tres primers anys era portada per Càritas Diocesana, i a partir de l'any 1969 i fins al 1974 l'exerciren les mateixes directores amb l'ajut de subvencions, el pagament de la Seguretat Social dels empleats que feia Càritas, les beques per al menjador i les aportacions econòmiques directes que feia el Bisbat a part de la cessió de la casa Falló. Les mestres cobraven de l'Estat. Als pares se'ls demanava que paguessin deu pessetes diàries per nen –set pel menjador i tres per l'ensenyament–, però aquestes quotes estaven sotmeses a les possibilitats reals de les famílies.

La primera mestra de la guarderia va ser Montserrat Riuró, i la primera cuidadora, Consol Ruiz. Ambdues van treballar al centre des del primer dia fins al seu tancament. Volem esmentar també algunes de les persones que al llarg dels dotze anys van cuidar i educar tants i tants infants. Mestres: Margarita Riuró, M. Teresa Taberner, Mercè Ventura, M. Mercè Rovira, M. Teresa Dilmé, Esperança Pèlach, Dolors Dalmau, Pilar Triadú. Cuidadores: M. José Ruiz, Antònia Capdevila i Joaquina Velasco. Cuineres: Pepita, Carme Puig i Granada Osorio. És just també fer menció de totes les no-

El doctor Jubany volia que can Falló fos l'enllaç entre Girona i els suburbis. La mitjana de matrícula dels anys 1969-1974 era de 110 infants

FONS ALBINA VARES

>> Logotip del centre.

ies que van fer les pràctiques del Servei Social a la Natzaret, ja que tot aprenent contribuïren amb el seu ajut al funcionament del centre. Finalment, voldríem destacar una figura cabdal durant tots aquells anys a la guarderia: el doctor Pompeu Pascual i Carbó, el qual va realitzar de manera altruista i en l'anonimat una tasca pediàtrica molt important.

Els pares es fan càrrec del centre

Durant nou anys la guarderia va anar funcionant sense cap problema. La primavera de 1974, les dues religioses que durant tots aquests anys havien dirigit la guarderia van ser reclamades per la seva congregació i van tornar a Barcelona. En aquell moment es plantejà el tancament de l'escola-guarderia, ja que els ingressos per quotes de les famílies no cobrien ni de bon tros el pressupost, i al greu problema econòmic s'hi afegia la pèrdua de les dues persones de l'equip directiu. Per tal de salvar la Natzaret, els pares dels 120 nens, amb Just Casero al davant,

reaccionaren ràpidament i celebraren una assemblea de la qual sortí una comissió gestora de pares i mestres que es féu càrrec de la continuïtat i funcionament del centre. Com a president de la comissió de pares fou nomenat Carles Vivó.

La primera mestra de la guarderia va ser Montserrat Riuró, i la primera cuidadora, Consol Ruiz. Ambdues van treballar al centre des del primer dia fins al seu tancament

>> A l'esquerra, nens al pati de can Falló. Sobre aquestes línies, estat actual del mateix pati, vist des de l'altre costat de l'arc.

Tot seguit es van aprovar uns estatuts que regulaven la constitució d'un patronat i les atribucions de la comissió de pares i mestres, que es movia en una línia de participació i gestió conjunta.

Crisi i anunci de tancament

La gestió dels pares durà dos cursos: 1974-1975 i 1975-1976. L'estiu de 1976 començaren les divergències i es produïren greus enfrontaments entre els representants del bisbe i els pares, a causa de dos temes: la confessionalitat de l'escola i l'equip pedagògic que l'assemblea de pares presentava. Aquest fet va portar els pares i el personal a fer efectiu l'acord de renúncia a la gestió de l'escola, pel qual declinaven tota responsabilitat en la marxa del centre. El primer dia de curs, l'1 de setembre, l'escola restà tancada i els pares amb els infants varen seure al pati i dependències del Palau Episcopal en senyal de protesta. Després de dues hores de negociació, el Bisbat assumí la responsabilitat i va encomanar la gestió del centre a dues religioses: Francesca Almirall i Assumpció Cordero, que eren de la mateixa congregació que les primeres directores.

Aquesta gestió només durà un curs, ja que el mes de febrer de 1977 el Bisbat organitzà una reunió de pares per informar-los del tancament de l'escola.

FONS CONSUELO RUÍZ

>> Consol Ruiz, la primera cuidadora.

FONS CLAPÉS/ESPADALER

>> Del pati a la classe.

La protesta dels pares

El 6 d'abril de 1977, al diari *Los Sitios*, el Bisbat anuncia: «*La Escuela Guardería de Nuestra Señora de Nazaret se cerrará al finalizar junio*». Una de les raons principals en què es basava el Bisbat per fer efectiu el tancament era l'evolució de les zones suburbials, ja que el sector de Montjuïc estava desapareixent com a suburbi d'immigrants, les famílies instal·lades a Hisenda Vella deixaven aquest edifici i un gran nombre de famílies de les Pedreres havien marxat per instal·lar-se als *Albergues Provisionals* de Fontajau, Montilivi i Vila-roja. En aquells moments, al centre només hi havia 11 infants de les Pedreres i 12 de la part vella de Girona. La resta provenien del centre de la ciutat o bé de sectors més allunyats, com Sant Narcís, Santa Eugènia, Salt, Sarrià, Pont Major, Germans Sàbat i Domeny. Un altre motiu era que el Bisbat entenia que el centre ja no complia la funció benèfica i social que havia motivat la seva creació, ja que el nivell econòmic i social de la majoria de les famílies era acomodat, i

només nou famílies rebien els serveis del centre de manera totalment gratuïta. Una altra raó de pes que argumentava el Bisbat era l'econòmica, ja que cada mes es produïa un dèficit important perquè les quotes no cobrien els sous de les tretze persones que atenien l'escola-guarderia.

El tancament de la Natzaret produí un gran disgust als pares i mestres que tant havien lluitat per salvar-la. L'1 de juliol de 1977, a la secció de «*Cartas al Director*», de *Los Sitios*, feien palesa la seva protesta amb el següent escrit: «Avui, 30 de juny, els nens de l'escola-guarderia Natzaret ens hem quedat sense ESCOLA. Avui hem rebut la lliçó més clara d'aquest curs: EL BISBAT, amb la col·laboració dels organismes que haurien de tenir cura de la nostra

El tancament de la Natzaret produí un gran disgust als pares i mestres que tant havien lluitat per salvar-la

FONS ALBINA VARES

>> Manifest posterior al tancament.

educació, ens han demostrat que el DRET a tenir ESCOLA és encara una fita a aconseguir. Avui, hem comprovat impotents que els poders i les persones que diuen representar-nos poden deixar-nos tranquil·lament al carrer. Aquesta lliçó no l'oblidarem mai.

Aquesta és la crònica d'uns fets ocorreguts a Girona durant els anys convulsos de la transició democràtica, i que van suposar un revulsiu important en el panorama de l'ensenyament a la ciutat.

Anna Sánchez és estudiosa de la història de Girona.